

захисту військовослужбовців: сучасний стан та перспективи / О. М. Щербінін // Право військової сфери. – 2007. – № 1. – С. 19-21.

4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

5. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – Ст. 190.

6. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375.

УДК 347.78 (043.2)

Омельченко Г. В., асистент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Розкриття поняття аудіовізуального твору, визначення його правової природи та особливостей як об'єкта авторського права є найважливішими у відносинах, що виникають у процесі створення та використання аудіовізуального твору.

Відповідно до ст. 433 ЦК України до об'єктів авторського права віднесені аудіовізуальні твори.

В Законі України «Про авторське право і суміжні права» дано визначення терміна «аудіовізуальний твір» – «твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (загодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайд-фільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими» [1].

Як і в ЦК України, у цьому Законі аудіовізуальні твори віднесені до об'єктів авторського права.

Вказане положення синхронізується з пунктом 1 статті 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 р. [2, с. 190], яка включає кінематографічні твори, а також твори, аналогічні кінематографії, незалежно від форми вираження, до творів, що охороняються.

Стаття 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» від

21 грудня 1993 р. містить дещо інше визначення аудіовізуального твору: «аудіовізуальний твір – частина телерадіопрограми, яка є об'єктом авторського права, має певну тривалість, авторську назву і власну концепцію, складається з епізодів або цілісних авторських творів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними чи звуковими засобами та яка є результатом спільної діяльності авторів, виконавців та виробників [3].

За роки незалежності в Україні не створено жодного більш-менш систематизованого законодавчого акту, який міг би регулювати відносини в аудіовізуальній сфері. 13 січня 1998 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про кінематографію», що, на думку законодавців, мав би врегулювати всі спірні питання, які виникають у сфері виробництва аудіовізуальної продукції в цілому, зокрема, у кінематографії та заповнити прогалини в законодавстві, які стосуються кіно та допоміг би вийти українському кінематографу зі стану глибокої кризи. Проте аналіз цього Закону говорить нам про те, що аудіовізуальна сфера в Україні є, практично, незахищеною та кінематограф, на жаль, перебуває у занепаді [4, с. 41].

Поряд з визначенням аудіовізуального твору, нормативно-правові акти оперують поняттями «кінематографічний твір» і «фільм». Закон України «Про кінематографію» [5] у ст. 3 розкриває термін «фільм» через поняття аудіовізуальний твір кінематографії, що складається з епізодів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними засобами, та який є результатом спільної діяльності його авторів, виконавців і виробників. Відповідно до пункту а) ч. 1 ст. 3 Європейської конвенції про кінематографічну продукцію спільного виробництва [6] кінематографічний твір – це твір будь-якого способу вираження (зокрема науково-фантастичні фільми, анімаційні фільми та документальні фільми), який відповідає положенням, що регулюють кіновиробництво кожної зі сторін і є чинним на їхній території та призначений для демонстрування у кінотеатрах. При порівняльному аналізі наведених визначень до категорії «фільм» цілком можливо віднести телевізійні передачі, рекламні ролики, відеокліпи, телерепортажі і т.п., оскільки вони всі об'єднані єдиним творчим задумом, складаються з епізодів і є результатом спільної творчої діяльності авторів. Дійсно, перелічені твори є аудіовізуальними, однак вони не кінематографічні.

Схожість понять «аудіовізуальний твір», «кінематографічний твір», «фільм» оманлива і не відповідає їх суті. Термінологічна плутанина у цих поняттях призводить до розмивання юридичних термінів, нівелювання диференціації між ними.

Введення в юридичний словник терміна «аудіовізуальний твір» відбулося тоді, коли використовуваний раніше термін «кінематографічний твір» став надто вузьким, аби вмістити всі елементи аудіовізуальної

сфери, що з'явилися в результаті розвитку телебачення і відео технологій. Після того як нове поняття почало домінувати в юридичних словниках, з'явилися аудіовізуальні компакт-диски, мультимедійні комбінації, телебачення з високою роздільною здатністю, інформаційні сітки та постало питання чи поняття «аудіовізуальний твір» здатне охопити такі різні об'єкти, чи краще запровадити в аудіовізуальну сферу більш детальну диференціацію і його частину (передусім об'єктів у цифровій формі) охопити субкатегоріями. Ці питання останнім часом часто та жваво обговорюються в доктрині авторського права [4, с. 42].

Отже, як бачимо, доробок українського законодавства в аудіовізуальній сфері є незначним. Нечітка нормативна визначеність цього поняття, існування розрізнених підходів до його розкриття ускладнює розробку моделі правового регулювання відносин, що виникають навколо аудіовізуального твору.

Література

1. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ: за станом на 1 вересня 2008 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 43. – С. 214.

2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року: за станом на 1 вересня 2008 р. – Неофіц. вид. / Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: у 4 т. / Акад. прав. наук України, Держ. патент. відомство України, Держ. агентство України з авт. і суміж. прав; за заг. ред. О. Д. Святоцького. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 1999. – Т. 1: Право інтелектуальної власності. – 1999. – С. 186–224.

3. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-ХІІ: за станом на 1 вересня 2008 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – С. 43.

4. Яремчук О. Проблеми визначення дефініції «аудіовізуальний твір» в українському законодавстві / О. Яремчук, Н. Безсмертна // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 3. – С. 41-43.

5. Про кінематографію: Закон України від 13 жовтня 1998 року № 9/98-ВР: за станом на 1 вересня 2008 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 22. – С. 114.

6. Європейська конвенція про кінематографічну продукцію спільного виробництва від 02.10.1992 р.: за станом на 1 вересня 2008 р. – Неофіц. вид. // Збірка договорів Ради Європи, 2000. – К.: «Вимір», 1999. – С. 35–47.